

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 11 0 К 003698 11 Кжк
Бања Лука, 26.4.2012. године

У ИМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ!

Врховни суд Републике Српске, у Посебном вијећу за организовани и најтеже облике привредног криминала, састављеном од судија Слободана Милашиновића, као предсједника вијећа, др Вељка Икановића и Драгомира Миљевића, као чланова вијећа, уз судјеловање записничара Соње Матић, у кривичном предмету против оптуженог И.Д., због кривичног дјела закључења штетног уговора из члана 266. став 2. у вези став 1. Кривичног закона Републике Српске и оптуженог М.Б., због кривичног дјела несавјесног рада у служби из члана 354. став 2. у вези става 1. Кривичног закона Републике Српске, поступајући по рјешењу Врховног суда Републике Српске број: 11 0 К 003698 11 Кж од 29.11.2011. године, којим је укинута пресуда Окружног суда у Бањој Луци број: 11 0 К 003698 10 К од 28.03.2011. године, након претреса одржаног дана 26.4.2012. године, у присуству специјалног тужиоца Светланке Бјелић, оптужених и њиховог браниоца, адвоката Г.Б. из Ш., донио је, а дана 27.4.2012. године, јавно објавио

П Р Е С У Д У

На основу члана 290. тачка в) Закона о кривичном поступку

Оптужени И.Д., син М. и мајке М., рођ. Н., рођен ... године у К., сада пребива у М., Улица ..., Србин, држављанин РС, БиХ и РХ, ЈМБГ: ..., незапослен, ожењен, отац двоје дјеце, писмен са завршеним Технолошким факултетом, војску служио ... године на В., не води се у војној евиденцији, без чина и одликовања, власник стана и 4.000 м² земље, неосуђиван, не води се други кривични поступак, налази се на слободи и

Оптужени М.Б., син А. и мајке Г., рођ. О., рођен ... године у З., гдје и пребива, Улица ..., Србин, држављанин РС и БиХ, ЈМБГ: ..., запослен, са личним дохотком од 1.200,00 КМ, ожењен, отац двоје дјеце, писмен са завршеним Економским факултетом, војску служио ... године у Б., без чина, води се у ВЕ у З., власник два стана, неосуђиван, не води се други кривични поступак, налази се на слободи,

ОСЛОБАЂАЈУ СЕ ОД ОПТУЖБЕ

Да су и то:

Оптужени И.Д.:

Као заступник Р.н. а.д. С.Б., чији је већински власник капитала била РС (65% учешћа), у својству директора овог предузећа, дана 05.12.2003. године, у Л., ВБ, са лицем овлашћеним за заступање мултинационалне компаније В. С.А. Ж., Ш., закључио Уговор о услужној преради нафте на одређено вријеме чији предмет је услужна прерада сирове нафте коју ће В. С.А. (у уговору означен као Наручилац или Налогодавац) испоручити Р.н. а.д. С.Б. (у уговору означен као Извршилац или Оператер), а Р.н. ће исту прерадити по цијени од 28 \$УСД по метричкој тони сирове нафте, за који Уговор је знао да је штетан за предузеће, из разлога што је:

- чланом 2. уговорио да ће Извршилац за потребе Наручиоца у својим производним јединицама прерадити најмање 60.000 метричких тона (мт) сирове нафте до највише 100.000 мт сирове нафте за прераду мјесечно, али према одредбама члана 9. алинеја 8. и члана 20. алинеја 13. Уговора, под условом да Р.н. прода претходну количину произведених нафтних деривата, иако је знао да такву, условну уговорну обавезу Р.н. неће моћи испунити јер му је било познато да на производним постројењима Р.н. у моменту закључења Уговора није било могуће производити нафтне деривате који су по врсти, квалитету и количини конкурентни на домаћем тржишту (постројења за секундарну прераду нису била у функцији) и да тржиште нафтних деривата у РС/БиХ није уређено (постојање двоструког опорезивања са ФБиХ, нелојална конкуренција, неконкурентност произведених врста нафтних деривата и цијене нафтних деривата диктиране од Наручиоца) због чега произведени нафтни деривати нису могли бити продати у одговарајућим временским роковима усљед чега су створане залихе нафтних деривата и полупроизвода у резервоарима Р.н. , па усљед тога В. није континуирано (сваки мјесец) испоручивао уговорене количине сирове нафте на прераду,

- 11. децембра 2003. године доставио В. Табелу могућности технолошке конфигурације Р.н. С.Б.са и без постројења хидрокрекинг – ИСОМАХ (у даљем тексту: Табела) која сходно одредбама члана 5. и члана 24. алинеја 2. Уговора, представља договорене, реалне рандмане (приносе) који се требају остварити прерадом сирове нафте, иако је знао да Р.н. није у могућности да оствари такве рандмане због немогућности покретања постројења за секундарну прераду - постројења 05 »Изомах -Хидрокрекинг« и пратећих постројења у очекиваном року, како је то уговорено одредбама члана 18. тачка 5. и члана 24. алинеја 11. овог Уговора,

- чланом 19. уговорио да Р.н. преузима обавезу да не прима на прераду нити да купује сирову нафту од било којег другог правног лица осим Наручиоца према условима овог Уговора, иако је знао да је ова одредба о екскузивности Р.н. потпуно онемогућила да послује са било којим другим пословним партнером осим компаније В.,

слиједом чега В. као Наручилац, након испоруке и прераде прве уговорене количине сирове нафте током јануара 2004. године у Р.н. , незадовољан количином, квалитетом, врстом и динамиком продаје нафтних деривата, није у континуитету и у уговореним количинама испоручивао на прераду сирову нафту Р.н. како је регулисано чланом 2. предметног Уговора, а Р.н. је онемогућена да од других добављача набавља другу сирову нафту, што је узроковало честе застоје у раду постројења, повећање властите потрошње и губитака и неостваривање рандмана према поменутој Табели због непокретања секундарних постројења, па су након истека предметног Уговора, компанија В. С.А. и В. Б., због кршења уговорних одредби, дана 28.07.2006. године покренуле судски спор против Р.н. и РС пред надлежним судом у Л., ВБ ради настале штете и губитка у износу од преко УС\$ 115 милиона након чега је, током преговора између страна у спору и постигнуте нагодбе од 07.06.2007. године, Министарство ... РС у име тужених - РС и Р.н. , дана 04.07.2007. године, исплатило на рачун адвоката тужитеља УСД (УС ДОЛЛАР) #27.397.536#, што одговара противвриједности од 39.397.793 КМ, од чега је, усљед описаних радњи оптуженог, за РС и Р.н. а.д. С.Б. наступила штета у износу од 13.843.125,02 УСД, односно 19.906.482,99 Конвертибилних марака,

- чиме би починио кривично дјело закључења штетног уговора из члана 266. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног закона Републике Српске.

Оптужени М.Б.:

Присуствујући преговорима, закључењу и потписивању Уговора о услужној преради нафте, дана 05.12.2003. године у Л., ВБ, у својству министра ... у Влади РС, свјесним кршењем закона и других прописа и пропуштањем дужности надзора, супротно одредбама члана 4., члана 57. и члана 58. Закона о министарствима (Службени гласник Републике Српске бр. 70/02), члана 3. Закона о Влади РС (Службени гласник Републике Српске бр. 3/97, бр. 3/98 и 29/00) и члана 2. и члана 21. Пословника Владе РС (Службени гласник Републике Српске бр. 14/01), очигледно несавјесно поступао у вршењу службе, на тај начин што је дозволио да се чланом 24. алинеја 1. Уговора, као један од предуслова, уговори издавање оригиналног гарантног писма (original letter of Guarantee) од стране Министарства, па је дана 19.12.2003. године, поступајући по наведеној одредби, испред Министарства ..., одобрио издавање гарантног писма компанији В., број 03-221/03 од 19.12.2003. године, у којем је, позивајући се на Владу РС и Министарство, поред осталог, наведено: Министарство неопозиво и безусловно гарантује испуњење уговорних обавеза Р.н. С.Б., преузетих потписаним Уговором о услужној преради нафте и продаји деривата, иако је био свјестан да такво гарантно писмо Министарство није овлаштено да издаје у име Владе РС и да издавањем таквог гарантног писма може наступити већа имовинска штета за Републику Српску и Р.н. усљед објективне немогућности Р.н. да испуни уговорне обавезе (неуређености тржишта нафтних деривата у РС/БиХ: постојање двоструког опорезивања са ФБиХ, нелојална конкуренција, неконкурентност произведених врста нафтних деривата и цијене нафтних деривата диктиране од Наручиоца), након чега су компанија В. С.А. и В. Б., због кршења уговорних одредби, дана 28.07.2006. године, позивајући се, између осталог, и на издато гарантно писмо Министарства, покренули судски спор против РС и Р.н. пред

надлежним енглеским судом ради настале штете и губитка по овом Уговору у износу од преко УС\$ 115 милиона, па је током преговора између страна у спору и постигнуте нагодбе од 07.06.2007. године, Министарство ... РС у име тужених, РС и Р.н. Б., дана 04.07.2007. године, исплатило на рачун адвоката тужитеља УСД (УС ДОЛЛАР) 27.397.536, што одговара противвриједности од 39.397.793 КМ, од чега је, услед описаних радњи оптуженог, за РС и Р.н. а.д. С.Б. наступила штета у износу од 13.843.125,02 УСД, односно 19.906.482,99 Конвертибилних марака,

- чиме би починио кривично дјело несавјесног рада у служби из члана 354. став 2. у вези става 1. Кривичног закона Републике Српске.

На основу члана 108. став 4. Закона о кривичном поступку оштећене Република Српска имовинскоправни захтјев може остваривати у парничном поступку.

На основу члана 100. став 1. Закона о кривичном поступку трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Окружног суда у Бања Луци, Посебно одељење за организовани и најтеже облике привредног криминала, број: 11 0 К 003698 10 К од 28.03.2011. године оптужени И.Д. оглашен је кривим због кривичног дјела закључења штетног уговора из члана 266. став 2. у вези став 1. Кривичног закона Републике Српске (у даљем тексту: КЗ РС) и осуђен на казну затвора у трајању од 2 (двје) године. Истом пресудом оптужени М.Б. је оглашен кривим због кривичног дјела несавјесног рада у служби из члана 354. став 2. у вези става 1. КЗ РС и осуђен на казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) мјесеци. Оптужени су обавезани да плате трошкове кривичног поступка и паушала, док је оштећена РС на основу члана 108. став 1. Закона о кривичном поступку - Пречишћени текст са имовинскоправним захтјевом упућена на парницу.

Против те пресуде жалбе су благовремено изјавили бранилац оптуженог И.Д., адвокат Г.Ж.Б. из Ш. и бранилац оптуженог М.Б., адвокат М.В.П. из З. У поступку по жалбама Врховни суд Републике Српске је уважио жалбе бранилаца оптужених и рјешењем број: 11 0 К 003698 11 Кж од 29.11.2011. године, укинуо првостепену пресуду и одредио одржавање претреса пред Врховним судом Републике Српске.

На претресу пред овим судом, у складу са одредбом члана 323. став 2. Закона о кривичном поступку (Службени гласник Републике Српске, број 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 и 92/09 - у даљем тексту: ЗКП), овај суд је, сматрајући да је потребно извести већ изведене доказе у првостепеном поступку, исказе саслушаних свједока и налазе и мишљења вјештака у смислу члана 323. став 2. ЗКП прихватио као доказни материјал јер су свједоци и вјештаци саслушани по правилима директног и унакрсног

испитивања, а прихваћени су и остали докази изведени на главном претресу пред првостепеним судом.

Првостепена пресуда укинута је због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. (303.) став 1. тачка ј) ЗКП, која се манифестовала у одсуству разлога за чињенице од одлучног значаја које оправдавају закључак побијане пресуде да су оптужени извршили кривична дјела за која су првостепеном пресудом оглашени кривим.

Овај суд је оцјењујући доказе изведене пред првостепеним и другостепеним судом, а цијенећи и разлоге жалби бранилаца оптужених, изнесених у основама побијања првостепене пресуде, дао другачију оцјену проведених доказа, те извео другачији закључак, односно закључак да нема доказа да су оптужени учинили кривична дјела која им се оптужницом специјалног тужиоца стављају на терет. Доносећи овакву пресуду ово вијеће је имало у виду све доказе који су проведени на главном претресу пред првостепеним судом, а поновљене на претресу пред овим судом, односно вијећем.

Утврђујући чињенице у конкретном предмету ни за овај суд није спорно, а што произилази из исказа свих саслушаних свједока, да је у инкримисаном периоду директор Р.н. С.Б. (у даљем тексту: Р.), дакле, лице овлашћено за заступање и представљање, био оптужени И.Д., а да је оптужени М.Б. био министар ... у Влади РС (у даљем тексту: Влада РС), да се Р. у 2003. години налазила у губицима од преко 235.000.000 КМ, односно чак се није ни знало колико ти губици износе, како то у свом исказу наводи свједок Д.Ч., тадашњи предсједник РС, да је пријетила хаварија постројења, стечај, да ни једна банка није хтјела да финансијски подржи Р., да је у другој половини 2003. године одржано више састанака којима су присуствовали оптужени, тадашњи предсједници РС и Владе РС, Д.Ч. и Д.М., више министара у Влади РС и представници В. С.А. Ж., Ш. (у даљем тексту: В.), а поводом иницијативе В. за пословну сарадњу и дефинисања стратегије сарадње између Р. и В. и да су неки разговори одржани и у Л.

Неспорно је такође да је оптужени И.Д., у својству генералног директора Р., дана 05.12.2003. године, у Л., са В. (у оригиналном Уговору на енглеском језику није означена држава гдје је сједиште ове компаније), закључио Уговор о преради сирове нафте на одређено вријеме (у даљем тексту: Уговор), да је 11.12.2003. године доставио В. Табелу могућности технолошке конфигурације Р. нафте С.Б. са и без постројења хидрокрекинг - ISOMAX, да је оптужени М.Б. присуствовао преговорима, закључењу и потписивању Уговора дана 05.12.2003. године у Л. и да је као министар ... у Влади РС потписао акт Министарства ... РС бр. 03-221/03 од 19.12.2003. године.

Прва транша сирове нафте, како то произилази из налаза и мишљења и вјештака оптужбе и вјештака одбране, допремљена у јануару 2004. године у количини од 33.488,544 метричких тона (у даљем тексту: мт), у фебруару 2004. године у количини од 35.549,258 мт, у мају 2004. године у количини од 42.987,351 мт и у октобру 2004. године у количини од 30.152,871 мт, односно укупно у 2004. години 205.012,815 мт и да је у 2005. години испоручено

104.297,567 мт (последња испорука сирове нафте била је 2.7.2005. године), што значи да је до разрјешења оптужених испоручено 164.859,944 мт сирове нафте и да ни у једном мјесецу до разрјешења оптужених дана 30.6.2004. године није испоручена ни минимална уговорена количина сирове нафте од 60.000 мт како је то регулисано чланом 1. тачка 1. Уговора, да су настали проблеми између Р. и В.а већ у првој половини 2004. године, да је В. од Р. и РС на име изгубљене добити, позајмице и отуђење имовине потраживао износ од 115.230.829,49 УСА долара, без камата и трошкова, па како Р. и РС нису биле спремне да исплате тај износ В. је поднио тужбу Високом суду правде у Лондону, уз захтјев за увећање по основу камата на тај износ. У тужби је, као првотужена означена Р., темељем Уговора, а као друготужена Влада РС, темељем писма гаранције од 19.12.2003. године. О томе је правни заступник В. обавијестио Владу РС, као и да ће поред тужбе, покренути поступак пљенидбе имовине РС у иностранству, преусмјеравање дугова према РС, као и прихода од будуће најављене приватизације.

Даље, према исказима свједока С.М. и У.Г., у јесен 2006. године су услиједиле активности које су требале да доведу до закључења уговора са руским партнерима о приватизацији нафтне индустрије, након чега се дошло до сазнања да је В. поднио тужбу са тужбеним захтјевом од 115 милиона долара, па како је руски партнер желио да се ријеше ранија потраживања према Р., формирана је Комисије за ... са В., јер је руски партнер за регулисање дугова према повјериоцима издвојио 72,5 милиона еура, што није био поклон руског партнера, већ је то улазило у купопродајну цијену. Радној групи је на увид стављена бројна преписка између Р., В. и Министарства ..., која се тицала реализације Уговора, а радна група је имала у виду и анализе Министарства ... о том Уговору, обзиром на то да је Влада РС била друготужена, јер је дала гаранцију за Уговор са Р. Имајући негативна искуства и пресуђења у случају Д., Влада РС је успјела да се нагоди, уз сагласност НС, чиме је избјегла блокирање реализације уговора са руским партнером. Радна група је имала на увид Уговор, кога нису тумачили нити анализирали, јер задатак радне групе није био да испитује ефекте Уговора, него је био циљ да се закључи поравнање да би се убрзала реализација са руским партнерима. Отежавајућа околност у конкретном случају је била и гаранција, а Уговор о нагодби су потписали Р. и Влада РС у оквиру износа који су одређени закључком Народне скупштине. Претходно је Влада РС дана 15.12.2006. године одговорила В. да потраживања на која В. полаже право (115.230,829,49 долара) сматрају нереалним, јер се она у највећем дијелу односе на изгубљену добит (91.895.546 долара) и да у дијелу потраживања од 27.397.536,23 долара има спремност за разговор. В. дана 19.12.2006. године, дакле свега четири дана касније, одговора да су спремни прихватити понуђени износ, као потпуно и коначно поравнање свих несугласица и потраживања између В., Р. и Владе РС, након чега је сачињен Уговор о нагодби дана 7.6.2007. године, између РС и Р., са једне стране и В. и В. Б. (В. Б. Б.Б., чији је оснивач правно лице А.Х. Б.В. из Р. – Х. уписано у судски регистар Основног суда у Добоју дана 5.1.2004. године није уопште био уговорна страна), с друге стране, за исплату износа од 27.397.536 долара (39.397.793 КМ). Из овог произилази да је разлика између износа које је В. тражио тужбом и постигнуте нагодбе тачно 87.833.293,26 долара (115.230.829,49 - 27.397.536,23 = 87.833.293,26 долара). Пошто је склопљена

нагодба остаће непознаница како би енлески суд тумачио одредбе спорног уговора, табелу могућности и писмено - гаранцију од 19.12.2003. године.

Ово су чињенице које су утврђене на главном претресу пред првостепеним судом и претресу пред овим судом, а које у суштини не споре ни странке ни браниоци.

Оптужницом Специјалног тужилаштва оптуженом И.Д. се ставља на терет да је као заступник Р., у својству директора, дана 05.12.2003. године у Л., са лицем овлашћеним за заступање мултинационалне компаније В. С.А. Ж., Ш., закључио Уговор о услужној преради нафте на одређено вријеме чији предмет је услужна прерада сирове нафте коју ће В. испоручити Р., а Р. прерадити по цијени од 28 долара по метричкој тони сирове нафте, за који Уговор је знао да је штетан за предузеће, из разлога који су наведени у диспозитиву те оптужнице, усљед чега је за РС и Р. наступила штета у износу од 27.397.536,23 УСД (укупан износ потраживања према нагодби од 07.06.2007. године), што одговара противвриједности од 39.397.793 КМ. Након изведених доказа првостепени суд је утврдио да настала штета за РС и Р. у износу од 13.843.125,02 УСД (износ потраживања по основу неостварених рандмана према нагодби од 07.06.2007. године), што одговара противвриједности од 19.906.482 КМ и да је тиме починио кривично дјело закључења штетног уговора из члана 266. став 2. у вези са ставом 1. КЗ РС. Како није било жалбе специјалног тужиоца на првостепену пресуду само овај износ се може ставити оптуженима на терет

Дакле, у оптужницу, а затим у изреку првостепене пресуде уносе се елементи свјесног поступања, односно поступања са директним умишљајем оптуженог И.Д. - знао да је Уговор штетан за предузеће, али се не дају одговори на кључна питања. Не дају се одговори на питања због чега је закључени уговор био штетан у вријеме закључења, да ли је то оптужени И.Д. знао, да ли је уговор штетан и да ли је штета наступила због тога што је оптужени И.Д. знао да Р. неће моћи испоштовати уговорне обавезе у вези продаје прерађене нафте или што није било могуће производити нафтне деривате који су по врсти, квалитету и количини конкурентни на домаћем тржишту или што тржиште нафтних деривата у БиХ није уређено или због тога што Р. није била у могућности да оствари рандмане из Табеле или због уговореног ексклузивитета у испоруци сирове нафте или због свега побројаног заједно.

С друге стране оптуженом М.Б. се ставља на терет да је, присуствујући преговорима, закључењу и потписивању наведеног Уговора у својству министра ... у Влади РС, свјесним кршењем закона и других прописа и пропуштањем дужности надзора, очигледно несавјесно поступао у вршењу службе, на тај начин што је дозволио да се уговори издавање оригиналног гарантног писма, па је дана 19.12.2003. године, испред Министарства ..., одобрио издавање гарантног писма компанији В., бр. 03-221/03 од 19.12.2003. године, у којем је, позивајући се на Владу РС и Министарство, поред осталог, наведено: Министарство неопозиво и безусловно гарантује испуњење уговорних обавеза Р. нафте С.Б., преузетих потписаним Уговором о услужној преради нафте и продаји деривата, иако је био свјестан да такво гарантно писмо Министарство није овлашћено да издаје у име Владе РС и да издавањем таквог гарантног писма може наступити већа имовинска штета за РС и Р. усљед објективне

немогућности Р. да испуни уговорне обавезе усљед чега је за РС и Р. наступила штета у износу од 13.843.125,02 УСА долара, односно 19.906.482,99 КМ, дакле у идентичном износу као код оптуженог И.Д.

И у односу на оптуженог М.Б. у оптужницу, а затим у изреку првостепене пресуде уносе се елементи свјесног поступања, односно поступања са директним умишљајем оптуженог М.Б. - био свјестан да гарантно писмо Министарство није овлашћено да издаје у име Владе и да његовим издавањем може да наступи већа имовинска штета за РС, али се такође не дају одговори на кључна питања. Не даје се одговор на питање зашто је овај оптужени очигледно несавјесно поступао у вршењу службе, на тај начин што је дозволио (?) да се чланом 24. алинеја 1. Уговора, као један од предуслова, уговори издавање оригиналног гарантног писма (original letter of Guarantee) од стране Министарства, иако из доказа изведеног на главном претресу, односно дописа Министарства ... од 10.11.2003. године, који је потписао министар - оптужени М.Б., упућено В. произилази да су примили писмо намјере за успостављање сарадње са Владом РС и Р., која одражава суштину разговора са предсједником Владе РС и предсједником РС, слиједом чега сматрају корисним да у циљу тражења рјешења отпочну разговори представника В. са руководством Р. и тог Министарства, уз даљи навод да су у основи прихватљиви понуђени услови сарадње, с тим да је неопходно све елементе пословне техничке сарадње утврдити у директним разговорима, да је дана 19.11.2003. године у Министарству ... РС одржан састанак коме су присуствовали оптужени И.Д. и М.Б., предсједник Владе РС Д.М., тема је била иницијатива од стране В., због чега је након тога одржан састанак код предсједника РС Д.Ч., којем су присуствовали министар ... Б.К. и министар Б.Г., као и представници В. С.Ј. и Б.Ф, а на којем је дефинисана стратегија сарадње (свјedoци Д.Б. и Д.Ч.) и да писмо од 19.12.2003. године, према тумачењу свјedoка В.П. не садржи ни минималне битне елементе банкарске гаранције већ елементе, како то овај свједок наводи, гаранције за добро извршење посла.

Након што је размотрило све доказе изведене у овом поступку ово вијеће сматра да нема доказа да је код оптуженог И.Д. у вријеме закључења уговора постојала свјест и воља да закључи штетан уговор, односно да је оптужени Б. на непријед описани наћин очигледно несавјесно поступао у вршењу службе. У том контексту ово вијеће је посебно анализило садржаје спорног Уговора, кога је неспорно потписао оптужени И.Д. и који је по ставу специјалног тужиоца у вријеме потписивања био штетан за Рафинерију, а што је оптужени И.Д. знао, Табелу могућности технолошке конфигурације Р.н. С.Б. са и без постројења хидрокрекинг – ISOMAX, која по ставу специјалног тужиоца представља договорене, реалне рандмане - приносе, а који су се требали остварити прерадом сирове нафте, те гарантног писма, односно писмена од 19.12.2003. године, кога је неспорно потписао оптужени М.Б.

Оно што специјални тужилац посебно ставља на терет оптуженом И.Д. је да је знао да је Уговор штетан за Р. из разлога што је уговорио да ће Р. прерадити уговорену количину сирове нафте (најмање 60.000 до највише 100.000 мт) али под условом да Р. прода произведене нафтне деривате, иако је знао да такву уговорну обавезу Р. неће моћи испунити јер му је било познато да на производним постројењима Р. у моменту закључења Уговора није било могуће

производити нафтне деривате који су конкурентни на домаћем тржишту и да тржиште нафтних деривата у РС/БиХ није уређено због чега произведени нафтни деривати нису могли бити продати, па услед тога В. није континуирано, односно сваки мјесец испоручивао уговорене количине сирове нафте на прераду, што је 11.12.2003. године доставио В. Табелу могућности технолошке конфигурације Р. н. С.Б. са и без постројења хидрокрекинг – ISOMAX, која представља договорене рандмане - приносе који се требају остварити прерадом сирове нафте, иако је знао да Р. није у могућности да оствари такве рандмане због немогућности покретања постројења за секундарну прераду и што је уговорио да Р. преузима обавезу да не прима на прераду нити да купује сирову нафту од било којег другог правног лица осим В. према условима из Уговора, слиједом чега В., незадовољан количином, квалитетом, врстом и динамиком продаје нафтних деривата, није у континуитету и у уговореним количинама испоручивао на прераду сирову нафту Р., што је узроковало губитака и неостваривање рандмана према Табели и наступања штете наведене у изреци побијане пресуде, при чему специјални тужилац као штетне одредбе наглашава одредбе 1. члана 2., члана 5., члана 9. алинеја 8., члана 18. тачка 5., члана 19., члана 20. алинеја 13. и члана 24. алинеја 11. Уговора.

Према члану 1. тачка 1. Уговора о преради сирове нафте, закључен дана 5.12.2003. године између В.а (у даљем тексту: Наручилац) и Р. (у даљем тексту: Извршилац) предмет овог Уговора је прерада сирове нафте (мјешавина нафте са У., из К. и К. мора - на бази киркук нафте пројектована Р. 1968. године), коју ће Наручилац да испоручује Извршиоцу, а Извршилац ће прије, током и по завршеној преради да стави Наручиоцу на располагање произведене нафтне деривате и производе од нафте и у међувремену и у свакој прилици да их досљедно чува за агента Наручиоца неопозиво и у потпуности. Према члану 2. тачка 1. Уговора Извршилац ће за потребе Наручиоца у својим погонима да преради око 60.000 мт (2 партије по отприлике 30.000 мт) сирове нафте у децембру 2003. године, а послје ће минимално да прерађује 60.000 мт сирове нафте до максимално 100.000 мт прераде сирове нафте мјесечно.

Дакле, предмет Уговора је прерада сирове нафте, коју В. испоручује Р., што подразумијева да В. остаје власник нафте, а Р. ову, туђу нафту, прерађује и фактурише само вриједност услуге прераде, те обавеза Р. да по завршеној преради стави В. на располагање произведене нафтне деривате и производе од нафте и да их у чува за агента В., па се стога се као неаргументована и недоказана показује утврђење првостепене пресуде да оптужени И.Д. уговара мјесечну испоруку три врсте сирове нафте у количини од 60000 до 100000 мт иако му је било познато да В. у преговорима нуди испоруку Реб нафте, мјешавину која је по квалитету лошија од нафте киркук (уговорена нафта је мјешавина нафте са У., из К. и К. мора) и под условом да Р. прода произведене нафтне деривате, иако је знао да такву уговорну обавезу Р. неће моћи извршити, јер ничим није доказано да је договорена испорука било које друге врсте нафте мимо Уговором прецизиране мјешавине и да је Р. обавезна да обавља продају деривата. Чак ни одредбе члана 9. (Обавезе наручиоца) алинеја 8. Уговора, на коју се позива специјални тужилац која дословно гласи : да настоји (Наручилац - В.) да испоручује сирову нафту непрекидно све дотле док претходно испоручена партија не буде продата и се не догоди неки пропуст, као и друге одредбе Уговора као нпр. одредбе члана 8. (Обавезе Извршиоца) алинеја 8. и 10. Уговора

према коме је Р. обавезна да омогући сарадњу и обезбједи помоћ за маркетинг и продају сирове нафте и нафтних деривата по захтјеву Наручиоца - В. и да испослује да купопродајне уговоре деривата претходно одобри Наручилац - В. и да такве продаје буду сигурне и да се плаћа искључиво на рачун Наручиоца - В., не ствара обавезу Р. у вези продаје произведених натних деривата. Осим тога неспорно је утврђено, а што произилази и из налаза и мишљења вјештака економске струке оптужбе, да је извршено оснивање домаћег Д.О.О. В. Б. Б.Б., чији оснивач није В. С.А. Ж. већ треће, инострано правно лице А.Х. Б.В. из Р. – Х., да је један од директора тог иностраног предузећа уписан и као директор Д.О.О. В. Б. Б.Б., и да је ово предузеће (Д.О.О. В. Б. Б.Б.) уписано у судски регистар Основног суда у Добоју дана 5.1.2004. године. Према истом налазу и мишљењу Р. је прерађивала нафту и добијене деривате предавала - испоручивала купцима, али у име и за рачун В. Б., односно продају нафтних деривата фактурисао је својим купцима В. Б. Б.Б. који је и формирао цијене) након што је купац преузео (натанкао) деривате у кругу Р.

До износа настале штете у износу од 13.843.125,02 УСА долара (износ на име неостварених рандмана према Уговору о нагодби од 7.6.2007. године, између РС и Р., са једне стране и В. и В. Б., са друге стране) првостепени суд је очигледно дошао прихватајући износ из поменутог Уговора о нагодби као и износ од 13.843.235,15 УСА долара, што је губитак В. на рандману при преради 309.310,382 мт сирове нафте, према налазу и мишљење вјештака економске струке Е.К., вјештака оптужбе.

Из налаза и мишљења овог вјештака произилази да је материјално складишно пословање између В. Б. и Р. посматрала према материјално књиговодственим евиденцијама В. Б. и утврдила да је у току 2004. године Р. испоручена количина од 205.012,815 мт сирове нафта, а у 2005. години још 104.297,567 мт, од чега је укупно искориштено 81,06% сировине, а потрошено или изгубљено 18,94%, а према Табели са радманима предвиђено је да се може потрошити или изгубити максимум 10,70%, па разлика између оног што је добијено израчуном и оног што је уговорено представља недопуштени губитак сировине од 8,24%. Очигледно је да је вјештак приликом обрачунавања потрошње или губитка користио дио Табеле са радманима која се односи на производњу нафтних деривата са И., па је оно што је потрошено или изгубљено у току производње (18,94%) умањено за допуштени губитак према Уговору, односно Табели (10,70%) и на тај начин дошао до недопуштеног губитка сировине од 8,24%.

Индикативан је дио налаза и мишљења овог вјештака у дијелу у којем наводи да би Р., да је Уговор извршаван у цјелости и да су испоруке биле на минимално договореном нивоу од од 60.000 мт мјесечно, имала приход од 20.160.000 УСА долара годишње, односно у двије године укупно 40.320.000 УСА долара, међутим, како су испоручене количине биле испод уговорених Р. је остварила мањи приход за 31.810.443,84 УСА долара. Све израчуна је добила на бази евиденција из материјално складишног књиговодства В., колико је сирове нафте издато на прераду и колико је производа запримљено а израчун радмана по таблицама радили су њихови експерти (експерти В.) и израчун је рађен на бази онога што су они очекивали добити од продаје тих производа, наводећи такође да В. није користио цијену сировине када су рачунали колико је сировине

упропаштено, неискориштени радман, него су користили продајну цијену готовог производа, чиме су они обрачунавали своју пропуштену добит, приликом обрачуна кренули су од тога да су ту сировину заиста прерадили, они не би добили цијену сировине, него би добили приход од продаје готовог производа и то је основ за израчунавање пропуштене добити, шта би било да је продано и да је неплаћено и да се све одвијало како треба, нису рачунали да им се само рефундира трошак за потрошену сировину.

Одредбама члана 5. и члана 24. алинеја 2. и 11. Уговора, који по ставу првостепене пресуде представљају договорене, реалне рандмане - приносе који се требају остварити прерадом сирове нафте, иако је оптужени И.Д. знао да Р. није у могућности да оствари такве рандмане због немогућности покретања постројења за секундарну прераду Изомакс - Хидрокрекинг и пратећих постројења у очекиваном року, уговорена је производња нафтних деривата и услови преседана, па је тако, између осталог чланом 5. уговорено да уколико Наручилац понуди за прераду већу количину сирове нафте, која није договорена у оквиру Уговора, Извршилац и Наручилац ће заједнички да израчунају и договоре одговарајућу производњу и типове процеса прераде најкасније за два радна дана од пријема такве понуде, да ће Наручилац да одговори на понуду такве производње путем електронске поште или факса у року од два радна дана, да ће договор који буде постигнут постати интегрални дио Уговора о коме ће стране у Уговору да закључе Анекс Уговора и да промјене у реалној производњи које се односе на структуру производа могу да буду сачињене путем споразума уговорних страна, чланом 24. алинеја 2. и 11. уговорено да ће Уговор ступи на снагу када Наручилац прими примјерак реалних процјена производње како је договорено са Наручиоцем и потврду од В. представника да је Р. у потпуности у функцији и да ради и да јој је само потребна инвестиција у износу до УСД\$ 2М да произведе секундарне производе и да ће релевантни радови да буду завршени у року од мјесец дана од почетка радова.

Дакле, чланом 5. Уговора предвиђено је да ће уговорне стране, ако В. понуди за прераду већу количину сирове нафте од уговорене, заједнички да израчунају и договоре одговарајућу производњу и типове процеса прераде и да ће такав договор постати интегрални дио Уговора о коме ће уговорне стране да закључе Анекс Уговора и да промјене у реалној производњи које се односе на структуру производа могу да буду сачињене путем споразума уговорних страна, док чланом 24. алинеја 2. и 11. договорено да ће Уговор ступити на снагу када В. прими примјерак реалних процјена производње од Р. и потврду представника В. да је Р. у потпуности у функцији, да ради и да јој је само потребна инвестиција у износу до 2 милиона долара да произведе секундарне производе и да ће радови да буду завршени у року од мјесец дана од почетка радова.

На основу проведених доказа утврђено је да је 11. децембра 2003. године В.у достављено писмено назначено као Табела приказује могућности технолошке конфигурације Р.н. С.Б. са и без постројења хидрокрекинг – ISOMAX, без навођења врсте нафте, уз напомену да се вриједности властите потрошње са радом Изомакса обично реализују са пуним пројектним капацитетом од око 120.000 тона/ мјесечно и да је у зимском периоду она већа него лети и да је прва транша сирове нафта, како то произилази из налаза и мишљења вјештака економске струке и оптужбе и одбране, допремљена у Р. у

јануару 2004. године у количини од 33.488,544 мт, чиме је Уговор ступио на снагу, односно започета је његова реализација. Утврђено је такође да никакви накнадни анекси Уговора нису сачињени и да је В., према налазу и мишљењу вјештака оптужбе, дозначио авансне уплате Р. у 2004. године (све ове уплате извршене послје разрјешења оптужених) у укупном износу од 2.528.00 УСА долара, што је кориштено за исплату плата, отпремнина, јубиларних награда и осталих текућих трошкова, као и за поврат кредита П.И. банци и да је, осим ових уплата В. платио Р. рачуне директно страним добављачима у износу од 1.747.963,53 УСА долара, при чему нема података када су ови рачуни плаћени, нити у које сврхе је материјал потрошен.

Сљедом изложеног закључак првостепеног суда да је оптужени И.Д., испуњавајући преузету уговорну одредбу достављањем Табеле рандмане, односно степена искориштености сирове нафте, која нема ознаку о којој се нафти ради, што се утврђује на основу изјава свједока и читањем Табеле, али како на истој пише да су то пројектовани, да се закључити да су то рандмани квалитетне нафте киркук на бази које је пројектована Р. 1968. године, иако првооптужени зна да ће бити испоручена мјешавина Реб нафта, као уговорена врста нафте, је погрешан, јер нема доказа да Табела приказује рандмане нафте Киркук нити доказа да је оптужени И.Д. знао да ће бити испоручена Реб нафта, коју првостепена пресуда означава као уговорену врсту нафте јер је према члану 1. тачка 1. Уговора предмет прерада сирове нафте. односно мјешавина нафте са У., из К. и К. мора.

Чланом 18. (Цјелокупан споразум и измјене) тачка 5. Уговора уговорено је да ће Р. да искористи депозит да доврши јединице у циљу испуњавања договорене производње, чланом 19. (Ексклузивитет) да од тренутка ступања на снагу Уговора Р. неће примати на прераду нити куповати сирову нафту од других лица осим од В. у складу са условима Уговора, а чланом 20. (Кршење и раскид уговора) алинеја 13. да је кршење Уговора у случају да В. не испоручи сирову нафту без разлога или у случају прекршаја или немогућности Р. да пласира нафтне деривате. По ставу овог суда, а имајући у виду све напријед изложено и околности које су наступиле током реализације Уговора, нема доказа да су његове одредбе биле штетне у вријеме његовог закључивања.

За постојање кривичног дјела закључења штетног уговора из члана 266. став 1. КЗ РС, које се оптуженом И.Д. ставља на терет, потребно је да извршилац, као представник или заступник правног лица које обавља привредну дјелатност у којем нема већински удео, закључи уговор за који зна да је штетан за правно лице или закључи уговор супротно овлаштењима и тиме нанесе штету правном лицу, при чему се штетност уговора цијени у вријеме закључења уговора. За постојање првог облика радње извршења (закључење уговора за који зна да је штетан за правно лице) потребно је да је уговор штетан за правну особу и да је учинилац знао да је уговор штетан за правну особу. Квалификовани облик овог кривичног дјела из става 2. наведеног члана, што је стављено на терет оптуженом, постоји ако је наступила велика штета за правно лице. Дакле, радња извршења је закључење уговора и одређена је алтернативно и то када представник или заступник правног лица закључи уговор за који зна да је штетан или када закључи уговор супротно овлаштењима. Субјективну страну дјела чини умишљај који обухвата свјест да се закључује штетан уговор. Да ли је уговор штетан или не треба оцијенивати с обзиром на вријеме склапања

уговора, при чему се не тражи да је штета и наступила, већ само да је учинилац знао да је уговор штетан. Између склопљеног уговора и настале штете мора постојати узрочна веза. Уколико се од тренутка склапања уговора до тренутка реализације уговора промјене околности тако да уговор који у вријеме склапања није био штетан, услед промјењених околности покаже се као штетан, неће се радити о овом кривичном дјелу. Неће се радити о овом кривичном дјелу ни у случају када се склопи уговор у оквиру уобичајеног ризика, односно ризика који је неминован у пословању. Ово кривично дјело може се извршити само са умишљајем који обухвата свијест да се склапа штетан уговор, односно да се склапа уговор противан постојећим овластима.

Дакле, код неспорно утврђених чињеница да се Р. у 2003. години налазила у губицима од преко 235.000.000 КМ, односно чак се није ни знало колико ти губици износе, да је пријетила хаварија постројења, стечај, да ни једна банка није хтјела да финансијски подржи Р., да је по закључењу Уговора 5.12.2003. године, у јануару 2004. године, започета прерада прве количине сирове нафте, да је производња нафтних деривата оживјела, да су почеле плате редовно исплаћивати радницима Р., а порези и друге обавезе РС, овај суд сматра да нема доказа да је код оптуженог И.Д. у вријеме закључења Уговора постојала свјест и воља да закључи штетан уговор.

Као што је напријед наведено оптуженом М.Б. се ставља на терет да је, у својству министра ... у Влади РС, свјесним кршењем закона и других прописа и пропуштањем дужности надзора, поступајући супротно одредбама члана 4., 57. и 58. Закона о министарствима, члана 3. Закона о Влади РС и члана 2. и 21. Пословника Владе РС, очигледно несавјесно поступао у вршењу службе, на тај начин што је дозволио да се уговори издавање оригиналног гарантног писма и испред Министарства ..., одобрио издавање гарантног писма, у којем је, позивајући се на Владу РС и Министарство, поред осталог, наведено да Министарство неопозиво и безусловно гарантује испуњење уговорних обавеза Р., преузетих потписаним Уговором о услужној преради нафте и продаји деривата, иако је био свјестан да такво гарантно писмо Министарство није овлашћено да издаје у име Владе РС и да издавањем таквог гарантног писма може наступити већа имовинска штета за РС и Р. услед објективне немогућности Р. да испуни уговорне обавезе, услед чега је за РС и Р. наступила штета у идентичном износу као код оптуженог Дрпе, при чему није спорно да је другој половини 2003. године одржано више састанака којима је као министар присуствовао оптужени М.Б., тадашњи предсједници РС и Владе РС, Д.Ч. и Д.М., више министара у Влади РС и представници В. поводом иницијативе В. за пословну сарадњу и дефинисања стратегије сарадње између Р. и В. и да је оптужени М.Б., испред Министарства ..., потписао бр. 03-221/03 од 19.12.2003. године, упућено В. Л.

Међутим, за постојање кривичног дјела несавјесног рада у служби из члана 354. КЗ РС, које се оптуженом М.Б. ставља на терет, потребно је да извршилац (службено лице) свјесним кршењем закона или других прописа, пропуштањем дужног надзора или на други начин очигледно несавјесно поступа у вршењу службе. Субјективна страна дјела чини свјест службеног лица да својим несавјесним поступањем крши закон или други пропис или да пропушта дужност надзора па то хоће (директни умишљај) или се саглашава са таквим својим поступањем, односно поступа са евентуалним умишљајем, а у

односу на тежу последицу, поред умишљаја, може постојати и нехат. Осим тога за постојање дјела, као објективни услов, потребно је да је услед несавјесног поступања службеног лица наступила тежа повреда права другог или већа имовинска штета, а квалификовани облик овог кривичног дјела постоји ако је дошло до тешке повреде права другог или је наступила имовинска штета у износу који прелази 50.000 КМ.

Код оваквог стања ствари, односно неспорно утврђених чињеница да је оптужени М.Б. био министар ... у Влади РС, дакле, у министарству задуженом и за пословање Р., да је писмом намјере В. (Који је знао све о Р. и стању на тржишту нафте и нафтних деривата у РС, ФБиХ и БиХ, како се сликовито изјаснио један од свједока) иницирано успостављање сарадње В.а са Владом РС и Р., да су у овај процес укључени предсједници РС, Владе РС, више министара у Влади РС, оптужени И.Д. и помоћник директора за маркетинг и комерцијалне послове у Р., заиста нема доказа да је оптужени несавјесно, а поготово очигледно несавјесно поступао у вршењу службе. Ово тим прије што и ово вијеће сматра да писмо од 19.12.2003. године, прихватајући исказ свједока В.П., не садржи ни минималне битне елементе банкарске гаранције, већ елементе гаранције за добро извршење посла како то овај свједок наводи, о чему свједочи неуспјешно настојање В. да се Р. стави под хипотеку у циљу обезбјеђења испуњења обавеза из Уговора и поред оргиналног гарантног писма (original letter of Guarantee), како то писмно тумачи специјални тужилац.

Дакле, овај суд је, цијенећи доказе изведене пред првостепеним и другостепеним судом, а цијенећи и разлоге жалби бранилаца оптужених, изнесених у основама побијања првостепене пресуде, дао другачију оцјену проведених доказа, те извео другачији закључак, односно закључак да нема доказа да су оптужени учинили кривична дјела која им се оптужницом специјалног тужиоца стављају на терет, па је оптужене ослободио од оптужбе на основу члана 290. тачка в) Закона о кривичном поступку.

Пошто су оптужени ослобођени од оптужбе, на основу члана 100. став 1. ЗКП, ослобођени су и плаћања трошкова кривичног поступка, који падају на терет буџетских средстава, док је оштећена РС са имовинскоправним захтјевом упућена на парницу.

Записничар
Соња Матић

Предсједник вијећа
Слободан Милашиновић

ПОУКА: Против ове пресуде дозвољена је жалба трећестепеном вијећу Врховног суда Републике Српске, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде. Жалба се предаје путем овог суда у довољном броју примјерака за суд и противну страну.

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић